

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Фармацевтичний

Кафедра менеджменту охорони здоров'я

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Едуард БУРЯЧКІВСЬКИЙ

02 вересня 2024 року

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПСИХОТЕРАПІЯ: ПСИХОЛОГІЧНА МЕТОДОЛОГІЯ»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність: 053 «Психологія»

Освітньо-професійна програма: Практична психологія

Одеса - 2024

Затверджено:

Засіданням кафедри менеджменту охорони здоров'я
Одеського національного медичного університету

Протокол № 1 від 26 серпня 2024 року

Завідувач кафедри Олена РУДІНСКА

Розробники:

професор кафедри, д.псих.н., проф. Литвиненко О.Д.
доцент кафедри, к.іст.н., доц. Дружкова І.С.
доцент кафедри, к.псих.н., Ковальова М.В.
асистент кафедри, Терещенко О.О.

ТЕМА 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПСИХОТЕРАПІЇ ЯК ПРОФЕСІЇ

Мета: Ознайомлення з визначенням і суттю психотерапії, її місцем у науковому та практичному полі, основними моделями та методами, а також професійною роллю психотерапевта.

Методичні рекомендації до вивчення теми

Психотерапія як наукова дисципліна і як форма практики допомоги. Визначення психотерапії у міждисциплінарному контексті. Психотерапія як професійна діяльність: зміст, функції, особливості реалізації. Теоретико-методологічні засади психотерапії: наукова, прикладна, технологічна методологія. Методологічні рівні знання у психотерапії (філософський, загальнонауковий, конкретно-науковий, технологічний). Психотерапія в контексті наукових парадигм: позитивістської, постпозитивістської, гуманістичної, інтегративної. Значення методологічної рефлексії для побудови ефективної психотерапевтичної практики. Емпіричні дослідження в психотерапії: дизайн, підходи, труднощі вимірювання змін у психотерапевтичному процесі. Валідність і наукова обґрунтованість методів психотерапії. Методи оцінки ефективності психотерапії: кількісні та якісні підходи. Експериментальні та квазіекспериментальні дослідження ефективності психотерапевтичних інтервенцій. Проблема стандартизації та етичні межі доказового підходу в психотерапії. Моделі психотерапії. Клінічна та психологічна психотерапія. Методи і засоби психотерапевтичної допомоги. Цілі, задачі психотерапії, психологічного консультування, психологічного супроводу. Сучасний простір терапевтичного досвіду: психоаналітична модель, когнітивно-поведінковий напрям, гуманістична терапія, еклектичні та інтегративні підходи. Індивідуальна, групова, сімейна та дитяча психотерапія. Особистість психотерапевта. Професійна підготовка, навчання і супервізія у сфері психотерапії. Страсбургська декларація з психотерапії. Психотерапевтичне середовище та професійна спільнота. Проблеми деонтології у психотерапевтичній практиці. Професійний етичний кодекс психолога. Помилки і зловживання в області психотерапії. Юридичні аспекти здійснення психотерапевтичної діяльності. Доказова практика у психотерапії (EBPP)

Основні поняття:

1. Визначення та суть психотерапії
2. Психотерапія як наука і як мистецтво
3. Моделі психотерапії
4. Клінічна та психологічна психотерапія
5. Методи і засоби психотерапії
6. Цілі та завдання психотерапії
7. Основні напрями психотерапії
8. Професійна підготовка та етика психотерапевта

ПЛАН:

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ. Привітання, перевірка присутніх. Повідомлення теми та мети заняття. Мотивація здобувачів щодо вивчення теми.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ВМІНЬ І НАВИЧОК

Кейс для аналізу.

Ситуація: Психотерапевт працює у приватній клініці та отримує запит на роботу з пацієнтами, які переживають важкі травматичні події. Потрібно визначити, як різні напрями психотерапії впливають на вибір методів роботи, які основні моделі психотерапії можуть бути застосовані, а також яку роль виконує психотерапевт у цьому процесі.

Запитання для обговорення:

1. Що таке психотерапія і яка її основна мета?
2. Як психотерапія відрізняється від психологічного консультування?
3. Які основні моделі психотерапії існують?
4. У чому полягає відмінність між клінічною та психологічною психотерапією?

5. Які основні методи використовуються у психотерапії?
6. Як відрізняються психоаналітичний, когнітивно-біхевіоральний та гуманістичний підходи?
7. Які основні етичні принципи діяльності психотерапевта?

Практичне завдання:

Аналіз моделей психотерапії. Підготуйте короткий опис основних моделей психотерапії, порівнявши їхні особливості.

Оцінка методів психотерапії. Визначте основні методи психотерапії та їхню ефективність у різних випадках.

Підготовка етичного кодексу. Розробіть короткий етичний кодекс психотерапевта з урахуванням Страсбургської декларації з психотерапії.

ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ / РЕФЕРАТИВ:

1. Історія розвитку психотерапії.
2. Основні моделі психотерапії.
3. Методи психотерапії: теоретичні основи та практичне застосування.
4. Етичні принципи діяльності психотерапевта.

ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ:

1. Що таке психотерапія і яка її мета?
2. Які основні моделі психотерапії існують?
3. Які методи психотерапії застосовуються у різних випадках?
4. Які ключові напрями психотерапії існують?
5. Які етичні стандарти регулюють діяльність психотерапевта?

Тестування:

1. Що таке психотерапія?
 - A) Процес медикаментозного лікування
 - B) Психологічна допомога без чітких методик
 - C) Процес надання професійної допомоги для розв'язання психічних проблем
 - D) Соціальна підтримка без професійного втручання
2. Які основні моделі психотерапії існують?
 - A) Клінічна та психологічна
 - B) Тільки психологічна
 - C) Тільки клінічна
 - D) Тільки психоаналітична
3. Які основні методи використовуються у психотерапії?
 - A) Психоаналіз, когнітивно-біхевіоральна терапія, гуманістична терапія
 - B) Тільки когнітивно-біхевіоральна терапія
 - C) Тільки психоаналіз
 - D) Тільки гуманістична терапія
4. Які основні напрями психотерапії існують?
 - A) Психоаналітичний, когнітивно-біхевіоральний, гуманістичний
 - B) Тільки психоаналітичний
 - C) Тільки когнітивно-біхевіоральний
 - D) Тільки гуманістичний
5. Яка роль психотерапевта у процесі психотерапії?
 - A) Надавати медикаментозне лікування
 - B) Виконувати професійні функції для підтримки та розв'язання проблем клієнтів
 - C) Спостерігати без активного втручання
 - D) Тільки надавати теоретичні консультації

Рекомендована література

Основна:

1. Перелік методів психотерапії з доведеною ефективністю : наказ Міністерства охорони здоров'я України 13.12.2023. № 2118. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0129-24#Text> (дата звернення: 15.10.2024)
2. Crisp H., Gabbard G. Gabbard's Textbook of Psychotherapeutic Treatments, Second Edition / eds. Crisp H., Gabbard G. - American Psychiatric Publishing, - 830 p. - 2023.
3. APA (2006). APA Presidential Task Force on Evidence-Based Practice. Evidence-based practice in psychology. American Psychologist, May-June; 61(4):271-85. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.61.4.271>
4. Leong, F. T. L., Callahan, J. L., Zimmerman, J., Constantino, M. J., & Eubanks, C. F. (Eds.). (2024). *APA handbook of psychotherapy*. American Psychological Association.
5. Cuijpers, P., Miguel, C., Harrer, M., Plessen, C. Y., Ciharova, M., Ebert, D., & Karyotaki, E. (2023). Cognitive behavior therapy vs. control conditions, other psychotherapies, pharmacotherapies and combined treatment for depression: a comprehensive meta-analysis including 409 trials with 52, 702 patients. World Psychiatry, 22(1), 105–115. <https://doi.org/10.1002/wps.21069>
6. Lilliengren, P. (2023). A comprehensive overview of randomized controlled trials of psychodynamic psychotherapies, *Psychoanalytic Psychotherapy*, 37(2), 117-140. <https://doi.org/10.1080/02668734.2023.2197617>

Додаткова:

1. Ялом, І. Дар психотерапії: відкритий лист до нового покоління терапевтів та їхніх пацієнтів / Ірвін Ялом. – Львів : Видавництво Ростислава Бурлаки. – 384 с. – 2024.
2. Seligmann, M. E. P. The Effectiveness of Psychotherapy. The Consumer Reports Study // American Psychologist. – Vol. 50. – P. 965–974. – 1995.
3. Berg, H. (2020). Virtue ethics and integration in evidence-based practice in psychology. Frontiers in Psychology, 11, 504688. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00258>
4. Leichsenring, F., Steinert, C., Rabung, S., & Ioannidis, J. P. A. (2022). The efficacy of psychotherapies and pharmacotherapies for mental disorders in adults: an umbrella review and meta-analytic evaluation of recent meta-analyses. World Psychiatry, 21(1), 133–145. <https://doi.org/10.1002/wps.20941>
5. Oddli, H. W., Stänicke, E., Halvorsen, M. S., & Lindstad, T. G. (2022). Causality in psychotherapy research: Towards evidential pluralism. Psychotherapy Research, 1–15. <https://doi.org/10.1080/10503307.2022.2161433>

Інформаційні ресурси:

1. Актуальні проблеми психології : наукові праці Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/dlia-avtoriv>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. American Psychologist : Journal of American Psychological Association [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apa.org/pubs/journals/amp>
4. Journal of Personality and Social Psychology : Journal of American Psychological Association [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apa.org/pubs/journals/psp/>
5. Science : American Association for the Advancement of Science (AAAS) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sciencemag.org> ScienceDirect [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sciencedirect.com>

6. Taylor & Francis Online [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.informaworld.com>
7. World Association for Positive and Transcultural Psychotherapy [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.positum.org/> – (n.d.)

ТЕМА 2. ПСИХОАНАЛІЗ ТА ПСИХОДИНАМІЧНА ПСИХОТЕРАПІЯ

Мета: Ознайомлення з основами психоаналізу та психодинамічної психотерапії, ключовими концепціями, моделями особистості, видами тривоги, механізмами захисту та сучасними напрямками розвитку психоаналітичної теорії.

Методичні рекомендації до вивчення теми

Класичний психоаналіз. Філософія і концепції. Несвідоме і свідоме. Інстинкти і потяги. Структура особистості. Принцип задоволення і принцип реальності. Розвиток особистості. Особистісна динаміка: чергування інстинктів. Інтрапсихічний конфлікт як чинник виникнення неврозу. Види тривоги. Захисні механізми Концепція психопатології. Основні неврози. Ревізія фундаментальних положень класичного психоаналізу про рушійну силу психічного розвитку, моделі психопатології і психотерапії: концепція об'єктних стосунків проти теорії потягів; теорії потягів; теорія селф (Я) проти теорії Его. Методологія дослідження ефективності психодинамічної психотерапії.

Основні поняття:

1. Класичний психоаналіз
2. Філософія і концепції психоаналізу
3. Несвідоме і свідоме
4. Інстинкти і потяги
5. Структура особистості
6. Принцип задоволення і принцип реальності
7. Розвиток особистості
8. Захисні механізми
9. Види тривоги
10. Концепція психопатології

ПЛАН:

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ. Привітання, перевірка присутніх. Повідомлення теми та мети заняття. Мотивація здобувачів щодо вивчення теми.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ВМІНЬ І НАВИЧОК

Кейс для аналізу.

Ситуація: Психоаналітик працює в терапевтичному центрі і отримує запит на застосування психоаналітичного підходу до пацієнта з тривожним неврозом. Потрібно визначити, як структура особистості впливає на формування неврозу, які механізми захисту можуть спостерігатися та як принцип реальності може вплинути на терапевтичний процес.

Запитання для обговорення:

1. Класичний психоаналіз. Які основні концепції класичного психоаналізу? Як психоаналіз пояснює внутрішні конфлікти особистості?
2. Філософія і концепції психоаналізу. Які основні філософські засади психоаналізу?
3. Як змінилися уявлення про психоаналіз у сучасній практиці?
4. Структура особистості. Як взаємодіють Ід, Его та Суперего? У чому полягає принцип задоволення і принцип реальності?
5. Захисні механізми. Які механізми захисту визначав Фрейд? Як вони проявляються у психотерапії?
6. Концепція психопатології. Як психоаналіз пояснює розвиток неврозів? Які психодинамічні підходи застосовуються в терапії?
7. Методологія дослідження ефективності психодинамічної психотерапії.

Практичне завдання:

1. Аналіз структури особистості: Опишіть взаємодію Ід, Его та Суперого в контексті психотерапії.
2. Дослідження захисних механізмів: Визначте основні механізми захисту та приклади їх прояву.
3. Ревізія фундаментальних положень психоаналізу: Порівняйте концепцію об'єктних стосунків із теорією потягів.

ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ / РЕФЕРАТИВ:

1. Основні концепції психоаналізу.
2. Розвиток психоаналізу: від Фрейда до сучасних підходів.
3. Захисні механізми особистості: види та прояви.
4. Концепція психопатології у психоаналізі.

ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ:

1. Які основні концепції психоаналізу?
2. Як Фрейд визначав структуру особистості?
3. Які механізми захисту існують і як вони працюють?
4. Як психоаналіз пояснює розвиток неврозів?
5. Які сучасні психодинамічні підходи існують?

Тестування:

1. Що таке психоаналіз?
А) Метод медикаментозного лікування
В) Метод дослідження несвідомих процесів
С) Метод поведінкової корекції
D) Соціальна підтримка без втручання
2. Яка структура особистості за Фрейдом?
А) Лише Его
В) Ід, Его, Суперого
С) Лише Ід та Его
D) Лише Суперого
3. Які види тривоги визначав Фрейд?
А) Реальна, невротична, моральна
В) Тільки невротична
С) Тільки реальна
D) Тільки моральна
4. Які механізми захисту існують у психоаналізі?
А) Витіснення, проекція, раціоналізація
В) Лише витіснення
С) Лише проекція
D) Лише раціоналізація
5. Як психоаналіз пояснює виникнення неврозів?
А) Через порушення структури особистості
В) Через соціальні фактори
С) Через біологічні порушення
D) Через випадкові життєві події

Рекомендована література

Основна:

1. Кузікова, С. Б. Основи психокорекції : навч. посібник. – Харків : Академвидав. – 336 с. – ISBN 978-617-572-046-2. – 2021.

2. Мушкевич, М. І., Чагарна, С. Є. Основи психотерапії : навч. посіб. / М. І. Мушкевич, С. Є. Чагарна ; за ред. М. І. Мушкевич. – Вид. 3-тє. – Луцьк : Вежа-Друк. – 420 с. – 2017.
3. Прокоф'єва, О. О., Ковальова, О. В., Варіна, Г. Б. Психокорекція та основи психотерапії : підручник. 3-тє вид., допов. і перероб. – Запоріжжя : Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького. – 474 с. – 2023.
4. Перелік методів психотерапії з доведеною ефективністю : наказ Міністерства охорони здоров'я України 13.12.2023. № 2118. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0129-24#Text> (дата звернення: 15.10.2024)
5. Crisp H., Gabbard G. Gabbard's Textbook of Psychotherapeutic Treatments, Second Edition / eds. Crisp H., Gabbard G. - American Psychiatric Publishing, - 830 p. - 2023.
6. APA (2006). APA Presidential Task Force on Evidence-Based Practice. Evidence-based practice in psychology. American Psychologist, May-June; 61(4):271-85. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.61.4.271>
7. Leong, F. T. L., Callahan, J. L., Zimmerman, J., Constantino, M. J., & Eubanks, C. F. (Eds.). (2024). *APA handbook of psychotherapy*. American Psychological Association.
8. Cuijpers, P., Miguel, C., Harrer, M., Plessen, C. Y., Ciharova, M., Ebert, D., & Karyotaki, E. (2023). Cognitive behavior therapy vs. control conditions, other psychotherapies, pharmacotherapies and combined treatment for depression: a comprehensive meta-analysis including 409 trials with 52, 702 patients. *World Psychiatry*, 22(1), 105–115. <https://doi.org/10.1002/wps.21069>
9. Lilliengren, P. (2023). A comprehensive overview of randomized controlled trials of psychodynamic psychotherapies, *Psychoanalytic Psychotherapy*, 37(2), 117-140.
10. <https://doi.org/10.1080/02668734.2023.2197617>

Додаткова:

1. Андрушко, Я. С. Психокорекція : навч.-метод. посібник / Я. С. Андрушко. – Львів : ЛьвДУВС. – 212 с. – 2017.

Інформаційні ресурси:

1. Актуальні проблеми психології : наукові праці Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/dlia-avtoriv>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. American Psychologist : Journal of American Psychological Association [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apa.org/pubs/journals/amp>
4. Journal of Personality and Social Psychology : Journal of American Psychological Association [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apa.org/pubs/journals/psp/>
5. Science : American Association for the Advancement of Science (AAAS) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sciencemag.org> ScienceDirect [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sciencedirect.com>
6. Taylor & Francis Online [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.informaworld.com>
7. World Association for Positive and Transcultural Psychotherapy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.positum.org/> – (n.d.)

ТЕМА 3. ПРОЦЕС ПСИХОАНАЛІЗУ

Мета: Ознайомлення з основними етапами та техніками психоаналізу, поняттям психоаналітичного сеттінгу, видами психотерапевтичних стосунків, технічними процедурами та сучасними модифікаціями психодинамічної психотерапії.

Методичні рекомендації до вивчення теми

Психодинамічна психотерапія. Організація терапевтичного процесу. Поняття про психоаналітичний сеттінг. Стратегія абстиненції. Вимоги до пацієнта. «Складні» пацієнти» для аналізу – обмеження для пацієнтів з особистісними розладами. Види психотерапевтичних стосунків у психоаналізі: перенос і робочий альянс. Регресія. Основні елементи процесу психоаналізу: вільні асоціації; аналіз сновидінь; перенесення; контрперенесення. Основні технічні процедури: прояснення, конфронтація, інтерпретація, проробка трансферу. Супротив, його види і прояви. Сучасні модифікації та види психодинамічної психотерапії. Особливості психодинамічної психотерапії Основні поняття: психоаналітичний сеттінг, стратегія абстиненції, вільні асоціації, робочий альянс, перенесення і контрперенесення, супротив. Методологічна рефлексія щодо організації психоаналітичного процесу та його основних технік.

Основні поняття:

1. Психодинамічна психотерапія
2. Організація терапевтичного процесу
3. Психоаналітичний сеттінг
4. Стратегія абстиненції
5. Вимоги до пацієнта
6. Перенесення і контрперенесення
7. Вільні асоціації
8. Аналіз сновидінь
9. Регресія
10. Основні технічні процедури
11. Супротив

ПЛАН:

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ. Привітання, перевірка присутніх. Повідомлення теми та мети заняття. Мотивація здобувачів щодо вивчення теми.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ВМІНЬ І НАВИЧОК

Кейс для аналізу.

Ситуація: Психоаналітик працює з пацієнтом, який проявляє сильний супротив і не може вільно висловлювати свої думки під час сеансу. Необхідно визначити, які технічні прийоми можуть допомогти подолати супротив, як перенесення може впливати на динаміку процесу та яку роль відіграє аналіз сновидінь.

Запитання для обговорення:

1. Організація терапевтичного процесу: Які принципи побудови психоаналітичного сеттінгу? Які вимоги до пацієнта існують у психоаналізі?
2. Види психотерапевтичних стосунків: Що таке робочий альянс та як його підтримувати? Яку роль відіграють перенесення і контрперенесення у психоаналізі?
3. Основні елементи процесу психоаналізу: Як працюють вільні асоціації? Яке значення має аналіз сновидінь у терапевтичному процесі?
4. Основні технічні процедури: Що таке прояснення, конфронтація, інтерпретація? Як працювати з трансфером?
5. Супротив та його подолання: Які основні види супротиву існують? Як психоаналітик може ефективно працювати з супротивом пацієнта?

6. Методологічна рефлексія щодо організації психоаналітичного процесу та його основних технік.

Практичне завдання:

1. Аналіз психоаналітичного сеттінгу: Опишіть основні принципи створення психоаналітичного сеттінгу та його вплив на терапевтичний процес.
2. Визначення супротиву: Оцініть види супротиву у клінічних випадках та запропонуйте способи їх подолання.
3. Розбір випадку: Розгляньте конкретний клінічний випадок та визначте, які технічні процедури можуть бути ефективні.

ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ / РЕФЕРАТИВ:

1. Основні елементи процесу психоаналізу.
2. Види супротиву та методи його подолання.
3. Значення перенесення і контрперенесення у терапевтичному процесі.
4. Основні технічні процедури у психоаналізі.

ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ:

1. Які основні принципи психоаналітичного сеттінгу?
2. Що таке перенесення і як воно впливає на терапевтичний процес?
3. Які основні методи психоаналізу використовуються для роботи з пацієнтом?
4. Що таке супротив і як його подолати?
5. Які сучасні модифікації психодинамічної терапії існують?

Тестування:

1. Що таке психоаналітичний сеттінг?
А) Форма поведінки пацієнта
В) Організація простору та умов терапії
С) Метод аналізу сновидінь
D) Тип захисного механізму
2. Які види супротиву існують у психоаналізі?
А) Вербальний, невербальний, поведінковий
В) Тільки вербальний
С) Тільки поведінковий
D) Тільки невербальний
3. Що таке перенесення у психоаналізі?
А) Процес переміщення емоційних переживань на терапевта
В) Метод інтерпретації сновидінь
С) Форма взаємодії у груповій терапії
D) Стратегія терапевтичного впливу
4. Які основні технічні процедури використовуються у психоаналізі?
А) Прояснення, конфронтація, інтерпретація, проробка трансферу
В) Лише прояснення
С) Лише конфронтація
D) Лише інтерпретація
5. Як психоаналітик працює з супротивом пацієнта?
А) Використовує інтерпретацію та прояснення
В) Ігнорує прояви супротиву
С) Змушує пацієнта змінити поведінку
D) Використовує медикаментозне лікування

Рекомендована література

Основна:

1. Кузікова, С. Б. Основи психокорекції : навч. посібник. – Харків : Академвидав. – 336 с. – ISBN 978-617-572-046-2. – 2021.
2. Мушкевич, М. І., Чагарна, С. Є. Основи психотерапії : навч. посіб. / М. І. Мушкевич, С. Є. Чагарна ; за ред. М. І. Мушкевич. – Вид. 3-тє. – Луцьк : Вежа-Друк. – 420 с. – 2017.
3. Прокоф'єва, О. О., Ковальова, О. В., Варіна, Г. Б. Психокорекція та основи психотерапії : підручник. 3-тє вид., допов. і перероб. – Запоріжжя : Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького. – 474 с. – 2023.
4. Перелік методів психотерапії з доведеною ефективністю : наказ Міністерства охорони здоров'я України 13.12.2023. № 2118. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0129-24#Text> (дата звернення: 15.10.2024)
5. Crisp H., Gabbard G. Gabbard's Textbook of Psychotherapeutic Treatments, Second Edition / eds.Crisp H., Gabbard G. - American Psychiatric Publishing, - 830 p. - 2023.
6. APA (2006). APA Presidential Task Force on Evidence-Based Practice. Evidence-based practice in psychology. American Psychologist, May-June; 61(4):271-85. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.61.4.271>
7. Leong, F. T. L., Callahan, J. L., Zimmerman, J., Constantino, M. J., & Eubanks, C. F. (Eds.). (2024). *APA handbook of psychotherapy*. American Psychological Association.
8. Cuijpers, P., Miguel, C., Harrer, M., Plessen, C. Y., Ciharova, M., Ebert, D., & Karyotaki, E. (2023). Cognitive behavior therapy vs. control conditions, other psychotherapies, pharmacotherapies and combined treatment for depression: a comprehensive meta-analysis including 409 trials with 52, 702 patients. *World Psychiatry*, 22(1), 105–115. <https://doi.org/10.1002/wps.21069>
9. Lilliengren, P. (2023). A comprehensive overview of randomized controlled trials of psychodynamic psychotherapies, *Psychoanalytic Psychotherapy*, 37(2), 117-140.
10. <https://doi.org/10.1080/02668734.2023.2197617>

Додаткова:

1. Андрушко, Я. С. Психокорекція : навч.-метод. посібник / Я. С. Андрушко. – Львів : ЛьвДУВС. – 212 с. – 2017.

Інформаційні ресурси:

1. Актуальні проблеми психології : наукові праці Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/dlia-avtoriv>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. American Psychologist : Journal of American Psychological Association [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apa.org/pubs/journals/amp>
4. Journal of Personality and Social Psychology : Journal of American Psychological Association [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apa.org/pubs/journals/psp/>
5. Science : American Association for the Advancement of Science (AAAS) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sciencemag.org> ScienceDirect [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sciencedirect.com>
6. Taylor & Francis Online [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.informaworld.com>
7. World Association for Positive and Transcultural Psychotherapy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.positum.org/> – (n.d.)

ТЕМА 4. КОГНІТИВНО-ПОВЕДІНКОВА ПСИХОТЕРАПІЯ

Мета: Ознайомлення з основами когнітивно-поведінкової психотерапії, її методологічними постулатами, процесом терапії, основними техніками та поведінковим аналізом.

Методичні рекомендації до вивчення теми

Поведінкова психотерапія. Методологічні основи когнітивно-поведінкової психотерапії. Поняття когнітивно-поведінкової психотерапії. Базові принципи навчання. Генез психопатології з точки зору когнітивно-поведінкової психотерапії. Терапевтичний процес у когнітивно-поведінкової психотерапії. Поведінковий аналіз: виявлення первинних подразників. Основні методи і техніки поведінкової психотерапії. Сбір анамнезу. підготовка до поведінкової терапії. Методологічна рефлексія щодо доцільності інтервенцій когнітивно-поведінкової психотерапії.

Основні поняття:

1. Поняття когнітивно-поведінкової психотерапії
2. Основні методологічні і теоретичні постулати
3. Базові принципи навчання
4. Генез психопатології
5. Терапевтичний процес
6. Поведінковий аналіз
7. Основні методи і техніки поведінкової психотерапії
8. Складання анамнезу
9. Підготовка до поведінкової терапії

ПЛАН:

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ. Привітання, перевірка присутніх. Повідомлення теми та мети заняття. Мотивація здобувачів щодо вивчення теми.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ВМІНЬ І НАВИЧОК

Кейс для аналізу.

Ситуація: Психолог працює з пацієнтом, який страждає на генералізований тривожний розлад. Завданням є розробка поведінкового плану корекції, визначення первинних подразників та застосування технік когнітивно-поведінкової психотерапії.

Запитання для обговорення:

1. Основні принципи когнітивно-поведінкової психотерапії: Що таке когнітивно-поведінкова терапія? Які її основні теоретичні підходи?
2. Генез психопатології: Як формується психопатологія з точки зору когнітивно-поведінкової терапії? Яку роль відіграють когнітивні схеми у виникненні розладів?
3. Поведінковий аналіз: Як визначити первинні подразники? Які методи аналізу поведінки використовуються в терапії?
4. Основні методи когнітивно-поведінкової терапії: Які основні техніки застосовуються? Як працює когнітивна реструктуризація?
5. Процес терапії: Як проводиться збір анамнезу? Які етапи підготовки до поведінкової терапії?
6. Методологічна рефлексія щодо доцільності інтервенцій когнітивно-поведінкової психотерапії.

Практичне завдання:

10. Аналіз поведінкового патерну: Визначте тригери та когнітивні викривлення у конкретному випадку.
11. Розробка терапевтичного плану: Запропонуйте план поведінкової терапії для пацієнта з тривожним розладом.
12. Оцінка ефективності методів: Порівняйте різні методи когнітивно-поведінкової терапії за їх ефективністю.

ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ / РЕФЕРАТИВ:

7. Основи когнітивно-поведінкової терапії.
8. Генез психопатології у когнітивному підході.
9. Методи поведінкового аналізу та їх застосування.
10. Терапевтичний процес у когнітивно-поведінковій терапії.

ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ:

1. Які основні принципи когнітивно-поведінкової терапії?
2. Як відбувається поведінковий аналіз?
3. Які основні методи застосовуються в КПТ?
4. Як проводиться підготовка до поведінкової терапії?
5. Які ключові етапи терапевтичного процесу?

Тестування:

1. Що є основною метою когнітивно-поведінкової терапії?
 - A) Усунення несвідомих конфліктів
 - B) Зміна деструктивних когнітивних схем і поведінки
 - C) Використання медикаментозного лікування
 - D) Аналіз минулого досвіду без втручання
2. Як когнітивно-поведінкова терапія пояснює виникнення психопатології?
 - A) Через конфлікт Ід та Его
 - B) Через негативні когнітивні схеми
 - C) Через виключно біологічні причини
 - D) Через соціальні фактори без особистих переконань
3. Який з методів є основним у поведінковій терапії?
 - A) Вільні асоціації
 - B) Експозиційна терапія
 - C) Аналіз сновидінь
 - D) Гіпноз
4. Що таке когнітивна реструктуризація?
 - A) Метод медикаментозного лікування
 - B) Заміна деструктивних думок на адаптивні
 - C) Техніка аналізу минулих травм
 - D) Використання підсвідомих образів
5. Які основні етапи поведінкового аналізу?
 - A) Виявлення тригерів, аналіз реакцій, побудова нового патерну
 - B) Тільки збір анамнезу
 - C) Лише визначення когнітивних викривлень
 - D) Аналіз сновидінь та перенесення

Рекомендована література

Основна:

1. Кузікова, С. Б. Основи психокорекції : навч. посібник. – Харків : Академвидав. – 336 с. – ISBN 978-617-572-046-2. – 2021.
2. Мушкевич, М. І., Чагарна, С. Є. Основи психотерапії : навч. посіб. / М. І. Мушкевич, С. Є. Чагарна ; за ред. М. І. Мушкевич. – Вид. 3-тє. – Луцьк : Вежа-Друк. – 420 с. – 2017.
3. Прокоф'єва, О. О., Ковальова, О. В., Варіна, Г. Б. Психокорекція та основи психотерапії : підручник. 3-тє вид., допов. і перероб. – Запоріжжя : Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького. – 474 с. – 2023.
4. Вестбрук Д., Кеннерлі Г., Кірк Дж. Вступ у когнітивно-поведінкову терапію. Львів: Галицька видавнича спілка, 2021. 416 с.

5. Перелік методів психотерапії з доведеною ефективністю : наказ Міністерства охорони здоров'я України 13.12.2023. № 2118. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0129-24#Text> (дата звернення: 15.10.2024)
6. Crisp H., Gabbard G. Gabbard's Textbook of Psychotherapeutic Treatments, Second Edition / eds. Crisp H., Gabbard G. - American Psychiatric Publishing, - 830 p. - 2023.
7. Leong, F. T. L., Callahan, J. L., Zimmerman, J., Constantino, M. J., & Eubanks, C. F. (Eds.). (2024). *APA handbook of psychotherapy*. American Psychological Association.
8. Cuijpers, P., Miguel, C., Harrer, M., Plessen, C. Y., Ciharova, M., Ebert, D., & Karyotaki, E. (2023). Cognitive behavior therapy vs. control conditions, other psychotherapies, pharmacotherapies and combined treatment for depression: a comprehensive meta-analysis including 409 trials with 52, 702 patients. *World Psychiatry*, 22(1), 105–115. <https://doi.org/10.1002/wps.21069>

Додаткова:

1. Андрушко, Я. С. Психокорекція : навч.-метод. посібник / Я. С. Андрушко. – Львів : ЛьвДУВС. – 212 с. – 2017.
2. Герасимова, І. В. Методи психотерапії та психокорекції заїкання // Сучасні практики навчання та розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах воєнного стану. – С. 23–25. – 2022.
3. Дем'яненко, Б. Т. Сучасні напрями інтегральної психотерапії: методичні основи, механізми психотерапії, техніки // Науковий часопис (Корекційна педагогіка та спеціальна психологія). – № 43. – С. 95–104. – 2022.
4. Джаббарова, Л. В. Сучасна когнітивно-поведінкова терапія // Соціально-гуманітарний вісник. – Вип. 34. – С. 64–65. – 2020.
5. Федотова, С. Сучасні методи психотерапії при роботі з психотравмою // Проблеми екстремальної та кризової психології. – № 2 (8). – С. 91–99. – <https://doi.org/10.52363/dcpp-2024.2.9> – 2024.

Інформаційні ресурси:

1. Актуальні проблеми психології : наукові праці Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/dlia-avtoriv>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. American Psychologist : Journal of American Psychological Association [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apa.org/pubs/journals/amp>
4. Journal of Personality and Social Psychology : Journal of American Psychological Association [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apa.org/pubs/journals/psp/>
5. Science : American Association for the Advancement of Science (AAAS) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sciencemag.org> ScienceDirect [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sciencedirect.com>
6. Taylor & Francis Online [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.informaworld.com>
7. World Association for Positive and Transcultural Psychotherapy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.positum.org/> – (n.d.)

ТЕМА 5. РАЦІОНАЛЬНО-ЕМОТИВНА ТЕРАПІЯ А. ЕЛЛІСА

Мета: Ознайомлення з основами раціонально-емотивної терапії (РЕТ), її постулатами, методами роботи з ірраціональними думками, моделлю АВС та ключовими техніками терапії.

Методичні рекомендації до вивчення теми

Методологічні основи раціонально-емотивної терапії А. Елліса. Основні техніки. Коректуюча інформація. Зупинка думок. Тренінг асертивності. Систематична десенсибілізація. Процедури із викликом сильної тривоги: абреакція, занурення, парадоксальна інтенція. Методи оперантного обумовлення: позитивне підкріплення, негативне підкріплення, згасання. Аверсивна терапія. Загальна характеристика когнітивної парадигми. Постулати РЕТ. Іраціональні і раціональні переконання. Іраціональні установки: надгенералізації, помилкові висновки, жорсткі установки. Критерії оцінки раціональних та іраціональних установок. Розлади Его і розлади комфорту. А.Елліс про психологічне здоров'я. Поняття здорових і нездорових емоцій. Деструктивні судження і способи їх перетворення у конструктивні. Модель АВС. Приклад роботи схеми на конкретному випадку. Етапи раціонально-емотивної психотерапії А.Елліса. Методи роботи з ірраціональними думками.

Основні поняття:

1. Техніки раціонально-емотивної терапії
2. Коректуюча інформація
3. Зупинка думок
4. Тренінг асертивності
5. Систематична десенсибілізація
6. Методи роботи з тривогою: абреакція, занурення, парадоксальна інтенція
7. Методи оперантного обумовлення
8. Аверсивна терапія
9. Когнітивна парадигма РЕТ
10. Ірраціональні та раціональні переконання
11. Розлади Его і розлади комфорту
12. Поняття здорових і нездорових емоцій
13. Модель АВС
14. Методи роботи з ірраціональними думками

ПЛАН:

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ. Привітання, перевірка присутніх. Повідомлення теми та мети заняття. Мотивація здобувачів щодо вивчення теми.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ВМІНЬ І НАВИЧОК

Кейс для аналізу.

Ситуація: Клієнт звернувся до психолога зі скаргами на постійне почуття тривоги та невпевненості у собі. Він часто думає: "Я повинен завжди бути ідеальним, інакше мене ніхто не любитиме". Завдання – визначити, які ірраціональні переконання впливають на емоційний стан клієнта, як працює модель АВС у цьому випадку та які техніки терапії можна застосувати для корекції переконань.

Запитання для обговорення:

1. Основи раціонально-емотивної терапії. У чому суть РЕТ? Які основні постулати терапії А. Елліса?
2. Ірраціональні переконання. Які види ірраціональних установок існують? Як вони впливають на емоційний стан людини?
3. Модель АВС. Як працює схема АВС у раціонально-емотивній терапії? Які приклади можна навести для пояснення її механізму?

4. Методи роботи з ірраціональними думками. Що таке сократівський метод? Які ще техніки допомагають у зміні ірраціональних думок?
5. Основні терапевтичні техніки. Як працюють зупинка думок, тренінг асертивності, систематична десенсибілізація? Яку роль відіграє оперантне обумовлення у терапії?
6. Методологічні основи раціонально-емотивної терапії А. Елліса.

Практичне завдання:

1. Аналіз ірраціональних думок: Визначте ірраціональні установки у конкретному випадку.
2. Робота з моделлю ABC: Розпишіть модель ABC на прикладі клієнта з тривожним розладом.
3. Вибір терапевтичної стратегії: Запропонуйте методи корекції ірраціональних думок та оцініть їх ефективність.

ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ / РЕФЕРАТИВ:

1. Основи та принципи раціонально-емотивної терапії А. Елліса.
2. Ірраціональні переконання та їх вплив на емоційний стан.
3. Модель ABC у терапевтичному процесі.
4. Методи та техніки корекції ірраціональних думок.

ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ:

1. Які основні ідеї лежать в основі РЕТ?
2. Як ірраціональні думки впливають на поведінку?
3. У чому суть моделі ABC?
4. Які методи допомагають змінювати ірраціональні переконання?
5. Як визначити здорові та нездорові емоції?

Тестування:

1. Що є основним завданням раціонально-емотивної терапії?
 - A) Усунення травматичних спогадів
 - B) Корекція ірраціональних переконань
 - C) Аналіз дитячих переживань
 - D) Використання гіпнозу
2. Який елемент не входить у модель ABC?
 - A) Активаційна подія (A)
 - B) Переконання (B)
 - C) Емоційні та поведінкові наслідки (C)
 - D) Несвідома мотивація
3. Що є прикладом ірраціональної установки?
 - A) "Якщо я зроблю помилку, це не кінець світу"
 - B) "Я повинен завжди бути ідеальним, інакше мене ніхто не любитиме"
 - C) "Досвід – найкращий вчитель"
 - D) "Помилки допомагають навчатись"
4. Який метод використовується для зміни ірраціональних думок у РЕТ?
 - A) Сократівський метод
 - B) Гіпноз
 - C) Аналіз сновидінь
 - D) Використання проєктивних тестів
5. Яке твердження відповідає концепції психологічного здоров'я за А. Еллісом?
 - A) Люди мають право робити помилки та навчатися на них
 - B) Емоції не піддаються контролю
 - C) Усі події у житті визначені долею
 - D) Психологічне здоров'я залежить лише від зовнішніх обставин

Рекомендована література

Основна:

1. Кузікова, С. Б. Основи психокорекції : навч. посібник. – Харків : Академвидав. – 336 с. – ISBN 978-617-572-046-2. – 2021.
2. Мушкевич, М. І., Чагарна, С. Є. Основи психотерапії : навч. посіб. / М. І. Мушкевич, С. Є. Чагарна ; за ред. М. І. Мушкевич. – Вид. 3-тє. – Луцьк : Вежа-Друк. – 420 с. – 2017.
3. Прокоф'єва, О. О., Ковальова, О. В., Варіна, Г. Б. Психокорекція та основи психотерапії : підручник. 3-тє вид., допов. і перероб. – Запоріжжя : Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького. – 474 с. – 2023.
4. Вестбрук Д., Кеннерлі Г., Кірк Дж. Вступ у когнітивно-поведінкову терапію. Львів: Галицька видавнича спілка, 2021. 416 с.
5. Перелік методів психотерапії з доведеною ефективністю : наказ Міністерства охорони здоров'я України 13.12.2023. № 2118. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0129-24#Text> (дата звернення: 15.10.2024)
6. Crisp H., Gabbard G. Gabbard's Textbook of Psychotherapeutic Treatments, Second Edition / eds.Crisp H., Gabbard G. - American Psychiatric Publishing, - 830 p. - 2023.
7. Leong, F. T. L., Callahan, J. L., Zimmerman, J., Constantino, M. J., & Eubanks, C. F. (Eds.). (2024). *APA handbook of psychotherapy*. American Psychological Association.
8. Cuijpers, P., Miguel, C., Harrer, M., Plessen, C. Y., Ciharova, M., Ebert, D., & Karyotaki, E. (2023). Cognitive behavior therapy vs. control conditions, other psychotherapies, pharmacotherapies and combined treatment for depression: a comprehensive meta-analysis including 409 trials with 52, 702 patients. *World Psychiatry*, 22(1), 105–115. <https://doi.org/10.1002/wps.21069>

Додаткова:

1. Андрушко, Я. С. Психокорекція : навч.-метод. посібник / Я. С. Андрушко. – Львів : ЛьвДУВС. – 212 с. – 2017.
2. Герасимова, І. В. Методи психотерапії та психокорекції заїкання // Сучасні практики навчання та розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах воєнного стану. – С. 23–25. – 2022.
3. Дем'яненко, Б. Т. Сучасні напрями інтегральної психотерапії: методичні основи, механізми психотерапії, техніки // Науковий часопис (Корекційна педагогіка та спеціальна психологія). – № 43. – С. 95–104. – 2022
4. Джаббарова, Л. В. Сучасна когнітивно-поведінкова терапія // Соціально-гуманітарний вісник. – Вип. 34. – С. 64–65. – 2020.
5. Федотова, С. Сучасні методи психотерапії при роботі з психотравмою // Проблеми екстремальної та кризової психології. – № 2 (8). – С. 91–99. – <https://doi.org/10.52363/dcpp-2024.2.9> – 2024.

Інформаційні ресурси:

1. Актуальні проблеми психології : наукові праці Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/dlia-avtoriv>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. American Psychologist : Journal of American Psychological Association [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apa.org/pubs/journals/amp>
4. Journal of Personality and Social Psychology : Journal of American Psychological Association [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apa.org/pubs/journals/psp/>
5. Science : American Association for the Advancement of Science (AAAS) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sciencemag.org> ScienceDirect [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sciencedirect.com>

6. Taylor & Francis Online [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.informaworld.com>
7. World Association for Positive and Transcultural Psychotherapy [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.positum.org/> – (n.d.)

ТЕМА 6. КЛІЄНТ-ЦЕНТРОВАНА ТЕРАПІЯ К. РОДЖЕРСА

Мета: Ознайомлення з основами клієнт-центрованої терапії К. Роджерса, її ключовими поняттями, теорією особистості, особистісних порушень та терапевтичним процесом.

Методичні рекомендації до вивчення теми

Методологічні та ціннісні основи клієнт-центрованої терапії К. Роджерса. Сутність феноменології. Карл Роджерс та клієнт-центрована психотерапія. Особистісна історія та інтелектуальні попередники; теорія особистості; теорія особистісних порушень. Теорія психотерапії; проблема технік в клієнт-центрованій психотерапії К. Роджерса. Основні поняття: феноменальне поле, самість, самоактуалізація, конгруентність та інконгруентність; особистісне зростання; повноцінно функціонуюча особистість. Місце клієнт-центрованої терапії у сучасній системі доказової психотерапії

Основні поняття:

1. Сутність феноменології
2. Карл Роджерс та клієнт-центрована психотерапія
3. Особистісна історія та інтелектуальні попередники
4. Теорія особистості
5. Теорія особистісних порушень
6. Теорія психотерапії
7. Проблема технік у клієнт-центрованій психотерапії
8. Феноменальне поле
9. Самість
10. Самоактуалізація
11. Конгруентність та інконгруентність
12. Особистісне зростання
13. Повноцінно функціонуюча особистість

ПЛАН:

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ. Привітання, перевірка присутніх. Повідомлення теми та мети заняття. Мотивація здобувачів щодо вивчення теми.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ВМІНЬ І НАВИЧОК

Кейс для аналізу. Ситуація: Клієнт звертається до психотерапевта з проблемою низької самооцінки та невизначеності щодо власних життєвих цінностей. Завданням терапевта є створення сприятливого середовища для особистісного зростання клієнта та допомога у досягненні конгруентності. Які ключові принципи клієнт-центрованої терапії можуть бути використані в цьому випадку?

Запитання для обговорення:

1. Основи клієнт-центрованої терапії. Які основні ідеї клієнт-центрованої терапії К. Роджерса? Як феноменологічний підхід впливає на розуміння особистості?
2. Теорія особистості. Що таке феноменальне поле? Як поняття самості впливає на поведінку людини?
3. Теорія особистісних порушень. Як формується інконгруентність? Які наслідки має розрив між реальним і ідеальним «Я»?
4. Основні принципи психотерапії. Чому важливі безумовне позитивне прийняття, емпатія та конгруентність? Яку роль відіграє терапевт у клієнт-центрованій психотерапії?
5. Особистісне зростання. Які критерії повноцінно функціонуючої особистості? Як клієнт-центрована терапія сприяє самоактуалізації?
6. Методологічні та ціннісні основи клієнт-центрованої терапії К. Роджерса.

Практичне завдання:

1. Аналіз феноменального поля. Опишіть, як феноменальне поле впливає на сприйняття реальності людиною.
2. Визначення рівня конгруентності. Проаналізуйте приклади інконгруентності та запропонуйте стратегії її подолання.
3. Визначення факторів особистісного зростання. Розробіть план терапевтичної роботи для клієнта з низькою самооцінкою.

ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ / РЕФЕРАТИВ:

1. Основні принципи клієнт-центрованої терапії К. Роджерса.
2. Феноменальне поле та його вплив на особистість.
3. Конгруентність та інконгруентність: особливості та шляхи подолання.
4. Особистісне зростання та самоактуалізація у клієнт-центрованій терапії.

ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ:

1. Що таке феноменальне поле і як воно впливає на особистість?
2. Як поняття самості пов'язане з конгруентністю?
3. Які основні принципи клієнт-центрованої терапії?
4. Яку роль відіграє безумовне позитивне прийняття у психотерапії?
5. Як клієнт-центрована терапія сприяє особистісному зростанню?

Тестування:

1. Що є центральним принципом клієнт-центрованої терапії?
А) Директивний підхід
В) Активне втручання терапевта
С) Безумовне позитивне прийняття
D) Використання поведінкових технік
2. Що означає конгруентність?
А) Відповідність між внутрішнім досвідом і його зовнішнім вираженням
В) Несвідомий конфлікт між Ід та Его
С) Соціальна адаптація без самовираження
D) Відмова від особистих цілей на користь суспільства
3. Яке поняття є ключовим у теорії особистості Роджерса?
А) Інстинкти
В) Самоактуалізація
С) Підсвідомість
D) Комплекси
4. Які методи використовуються у клієнт-центрованій терапії?
А) Психоаналіз
В) Використання підкріплення
С) Емпатійне слухання та безумовне прийняття
D) Гіпноз
5. Що означає поняття повноцінно функціонуючої особистості?
А) Людина, яка повністю позбулася негативних емоцій
В) Особистість, яка досягла гармонії між внутрішнім світом і зовнішньою поведінкою
С) Людина, що не має проблем ідентичності
D) Суб'єкт, який завжди діє раціонально

Рекомендована література

Основна:

1. Карпенко, Є. В. Методи сучасної психотерапії : навч. посібник. – Дрогобич : Посвіт. – 116 с. – 2015.

2. Мушкевич, М. І., Чагарна, С. Є. Основи психотерапії : навч. посіб. / М. І. Мушкевич, С. Є. Чагарна ; за ред. М. І. Мушкевич. – Вид. 3-тє. – Луцьк : Вежа-Друк. – 420 с. – 2017.
3. Прокоф'єва, О. О., Ковальова, О. В., Варіна, Г. Б. Психокорекція та основи психотерапії : підручник. 3-тє вид., допов. і перероб. – Запоріжжя : Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького. – 474 с. – 2023.
4. Перелік методів психотерапії з доведеною ефективністю : наказ Міністерства охорони здоров'я України 13.12.2023. № 2118. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0129-24#Text> (дата звернення: 15.10.2024)
5. Crisp H., Gabbard G. Gabbard's Textbook of Psychotherapeutic Treatments, Second Edition / eds. Crisp H., Gabbard G. - American Psychiatric Publishing, - 830 p. - 2023.
6. APA (2006). APA Presidential Task Force on Evidence-Based Practice. Evidence-based practice in psychology. American Psychologist, May-June; 61(4):271-85. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.61.4.271>
7. Leong, F. T. L., Callahan, J. L., Zimmerman, J., Constantino, M. J., & Eubanks, C. F. (Eds.). (2024). *APA handbook of psychotherapy*. American Psychological Association.

Додаткова:

1. Андрушко, Я. С. Психокорекція : навч.-метод. посібник / Я. С. Андрушко. – Львів : ЛьвДУВС. – 212 с. – 2017.
2. Дем'яненко, Б. Т. Сучасні напрями інтегральної психотерапії: методичні основи, механізми психотерапії, техніки // Науковий часопис (Корекційна педагогіка та спеціальна психологія). – № 43. – С. 95–104. – 2022.
3. Seligmann, M. E. P. The Effectiveness of Psychotherapy. The Consumer Reports Study // American Psychologist. – Vol. 50. – P. 965–974. – 1995.

Інформаційні ресурси:

1. Актуальні проблеми психології : наукові праці Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/dlia-avtoriv>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. American Psychologist : Journal of American Psychological Association [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apa.org/pubs/journals/amp>
4. Journal of Personality and Social Psychology : Journal of American Psychological Association [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apa.org/pubs/journals/psp/>
5. Science : American Association for the Advancement of Science (AAAS) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sciencemag.org> ScienceDirect [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sciencedirect.com>
6. Taylor & Francis Online [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.informaworld.com>
7. World Association for Positive and Transcultural Psychotherapy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.positum.org/> – (n.d.)

ТЕМА 7. ЛОГОТЕРАПІЯ В. ФРАНКЛА

Мета: Ознайомлення з основами логотерапії В. Франкла, її екзистенційними засадами, поняттям екзистенційного вакууму, ноогенних неврозів, основними техніками та терапевтичним процесом.

Методичні рекомендації до вивчення теми.

Методологічні та ціннісні основи логотерапії В.Франкла. Загальні екзистенційні положення на яких базується екзистенційна психотерапія. Філософські джерела екзистенційної психотерапії. Головне завдання екзистенційного аналізу, феноменологічний аналіз структури буття. Особливості екзистенційної психотерапії Логотерапія В.Франкла. Екзистенційний вакуум і екзистенційна фрустрація. Психопатологія, ноогенні неврози. Категорії цінностей. Мета і завдання логотерапії. Терапевтичний процес та техніки логотерапії. Дереклексія. Основні поняття: екзистенція, буття, логотерапія, ноогенні неврози, парадоксальна інтенція, дереклексія. Емпіричні підтвердження ефективності логотерапії В. Франкла

Основні поняття:

1. Екзистенційні положення екзистенційної психотерапії
2. Філософські джерела екзистенційної психотерапії
3. Головне завдання екзистенційного аналізу
4. Феноменологічний аналіз структури буття
5. Особливості екзистенційної психотерапії
6. Логотерапія В. Франкла
7. Екзистенційний вакуум та екзистенційна фрустрація
8. Психопатологія та ноогенні неврози
9. Категорії цінностей
10. Мета і завдання логотерапії
11. Терапевтичний процес
12. Техніки логотерапії
13. Дереклексія

ПЛАН:

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ. Привітання, перевірка присутніх. Повідомлення теми та мети заняття. Мотивація здобувачів щодо вивчення теми.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ВМІНЬ І НАВИЧОК

Кейс для аналізу. Ситуація: Клієнт звертається до психолога зі скаргами на втрату сенсу життя, почуття внутрішньої порожнечі та депресивні настрої. Завданням психолога є застосування логотерапевтичного підходу для допомоги клієнту у пошуку сенсу та формуванні нових цінностей.

Запитання для обговорення:

1. Основи екзистенційної психотерапії: Які філософські джерела вплинули на екзистенційну психотерапію? Що таке феноменологічний аналіз структури буття?
2. Логотерапія В. Франкла: У чому полягає основна ідея логотерапії? Яку роль відіграє пошук сенсу в процесі терапії?
3. Екзистенційний вакуум та ноогенні неврози: Що таке екзистенційний вакуум? Які ознаки ноогенних неврозів?
4. Основні техніки логотерапії: Як працює метод дереклексії? Що таке парадоксальна інтенція і як вона застосовується?
5. Терапевтичний процес: Які основні етапи логотерапії? Які категорії цінностей використовуються у логотерапії?
6. Методологічні та ціннісні основи логотерапії В.Франкла.

Практичне завдання:

1. Аналіз екзистенційного вакууму: Визначте причини екзистенційного вакууму у конкретному випадку.
2. Використання технік логотерапії: Застосуйте метод дерефлексії для подолання нав'язливих думок.
3. Визначення сенсу життя: Допоможіть клієнту сформувати систему особистих цінностей.

ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ / РЕФЕРАТИВ:

1. Основи логотерапії В. Франкла.
2. Екзистенційний вакуум та його вплив на психічне здоров'я.
3. Техніки логотерапії: парадоксальна інтенція та дерефлексія.
4. Ноогенні неврози: причини та терапевтичні підходи.

ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ:

1. Що таке логотерапія і яка її основна мета?
2. Як екзистенційний вакуум впливає на людину?
3. Які техніки використовуються у логотерапії?
4. Як ноогенні неврози проявляються у пацієнтів?
5. Які категорії цінностей формують сенс життя?

Тестування:

1. Що є основною метою логотерапії?
А) Усунення емоційних блоків
В) Пошук сенсу життя
С) Корекція ірраціональних думок
D) Виявлення несвідомих конфліктів
2. Що таке екзистенційний вакуум?
А) Фізична нестача повітря
В) Відчуття втрати сенсу життя
С) Внутрішній конфлікт між Ід та Его
D) Тимчасовий стан емоційної пригніченості
3. Яка техніка застосовується в логотерапії для роботи зі страхами?
А) Гіпноз
В) Парадоксальна інтенція
С) Вільні асоціації
D) Поведінкова корекція
4. Що таке дерефлексія?
А) Метод фокусування на власних проблемах
В) Метод зміщення уваги з проблеми на зовнішні аспекти
С) Аналіз дитячих травм
D) Поведінкова активація
5. Які категорії цінностей визначає логотерапія?
А) Досвід, творчість, ставлення
В) Тільки матеріальні цінності
С) Тільки духовні цінності
D) Соціальний статус та кар'єрні досягнення

Рекомендована література

Основна:

1. Карпенко, Є. В. Методи сучасної психотерапії : навч. посібник. – Дрогобич : Посвіт. – 116 с. – 2015.

2. Кузікова, С. Б. Основи психокорекції : навч. посібник. – Харків : Академвидав. – 336 с. – ISBN 978-617-572-046-2. – 2021.
3. Мушкевич, М. І., Чагарна, С. Є. Основи психотерапії : навч. посіб. / М. І. Мушкевич, С. Є. Чагарна ; за ред. М. І. Мушкевич. – Вид. 3-тє. – Луцьк : Вежа-Друк. – 420 с. – 2017.
4. Прокоф'єва, О. О., Ковальова, О. В., Варіна, Г. Б. Психокорекція та основи психотерапії : підручник. 3-тє вид., допов. і перероб. – Запоріжжя : Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького. – 474 с. – 2023.
5. Перелік методів психотерапії з доведеною ефективністю : наказ Міністерства охорони здоров'я України 13.12.2023. № 2118. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0129-24#Text> (дата звернення: 15.10.2024)
6. Crisp H., Gabbard G. Gabbard's Textbook of Psychotherapeutic Treatments, Second Edition / eds. Crisp H., Gabbard G. - American Psychiatric Publishing, - 830 p. - 2023.
7. APA (2006). APA Presidential Task Force on Evidence-Based Practice. Evidence-based practice in psychology. American Psychologist, May-June; 61(4):271-85. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.61.4.271>
8. Leong, F. T. L., Callahan, J. L., Zimmerman, J., Constantino, M. J., & Eubanks, C. F. (Eds.). (2024). *APA handbook of psychotherapy*. American Psychological Association.

Додаткова:

1. Андрушко, Я. С. Психокорекція : навч.-метод. посібник / Я. С. Андрушко. – Львів : ЛьвДУВС. – 212 с. – 2017.

Інформаційні ресурси:

1. Актуальні проблеми психології : наукові праці Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/dlia-avtoriv>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. American Psychologist : Journal of American Psychological Association [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apa.org/pubs/journals/amp>
4. Journal of Personality and Social Psychology : Journal of American Psychological Association [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apa.org/pubs/journals/psp/>
5. Science : American Association for the Advancement of Science (AAAS) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sciencemag.org> ScienceDirect [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sciencedirect.com>
6. Taylor & Francis Online [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.informaworld.com>
7. World Association for Positive and Transcultural Psychotherapy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.positum.org/> – (n.d.)

ТЕМА 8. ІНШІ МОДЕЛІ ТА МЕТОДИ ПСИХОТЕРАПІЇ

Мета: Ознайомлення з особливостями системної сімейної та дитячої психотерапії, їхніми методологічними принципами, техніками роботи та ключовими поняттями.

Методичні рекомендації до вивчення теми.

Екзистенційна психотерапія І. Ялома. Сутність екзистенційної психодинаміки. Поняття базових екзистенційних конфліктів. Ключові процеси терапевтичних змін в екзистенційній психотерапії І.Ялома. Гештальттерапія: організм як єдине ціле, три зони усвідомлення. Психотерапевтичні шляхи розкриття індивідуальності людини. Гештальт-молитва.

Системна сімейна та дитяча психотерапія. Поняття системної сімейної психотерапії. Закони функціонування сімейних систем. Властивості сімейної системи: особливості взаємостосунків членів сім'ї, сімейні міфи, сімейні кордони, історія сім'ї. Методологічні принципи системної психотерапії: циркулярність, нейтральність, гіпотетичність. Техніки роботи із сім'єю в системній сімейній психотерапії. Особливості дитячої психотерапії. Вимоги до психотерапевтичних прийомів у дитячій та юнацькій психотерапії. Основні психотерапевтичні прийоми та техніки роботи з дітьми. Основні поняття: системна сімейна психотерапія, сімейний міф, сімейні кордони, циркулярне інтерв'ю, позитивна конотація, дитяча психотерапія, ігротерапія, казкотерапія, піскова терапія. Методолічна рефлексія щодо різних методів психотерапії та доцільності їх обрання відповідно психологічної проблематики клієнта.

Основні поняття:

1. Системна сімейна психотерапія
2. Закони функціонування сімейних систем
3. Властивості сімейної системи
4. Сімейні міфи
5. Сімейні кордони
6. Історія сім'ї
7. Методологічні принципи системної психотерапії
8. Техніки роботи із сім'єю
9. Дитяча психотерапія
10. Вимоги до психотерапевтичних прийомів у дитячій та юнацькій психотерапії
11. Основні психотерапевтичні техніки для роботи з дітьми
12. Ігротерапія, казкотерапія, піскова терапія

ПЛАН:

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ. Привітання, перевірка присутніх. Повідомлення теми та мети заняття. Мотивація здобувачів щодо вивчення теми.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ВМІНЬ І НАВИЧОК

Кейс для аналізу.

Ситуація: До психолога звертається родина, у якій спостерігаються часті конфлікти між батьками та дитиною-підлітком. Батьки вважають, що їхня дитина демонструє «проблемну поведінку», тоді як підліток скаржиться на нерозуміння і жорсткі сімейні правила. Завдання психотерапевта – проаналізувати сімейну систему, визначити її ключові проблеми та застосувати відповідні методи сімейної психотерапії.

Запитання для обговорення:

1. Основи системної сімейної психотерапії: Що таке системна сімейна психотерапія?
2. Які закони функціонування сімейної системи?
3. Властивості сімейної системи: Яку роль відіграють сімейні міфи у формуванні відносин? Що таке сімейні кордони та як вони впливають на сімейну динаміку?

4. Методологічні принципи системної психотерапії: Що означають принципи циркулярності, нейтральності, гіпотетичності? Як вони застосовуються у психотерапевтичній практиці?
5. Техніки роботи із сім'єю: Які методи використовуються для аналізу та корекції сімейних відносин? Що таке циркулярне інтерв'ю та позитивна конотація?
6. Дитяча психотерапія: Які особливості психотерапевтичної роботи з дітьми?
7. Які методи найбільш ефективні у дитячій психотерапії?
8. Методологічна рефлексія щодо різних методів психотерапії та доцільності їх обрання відповідно психологічної проблематики клієнта.

Практичне завдання:

1. Аналіз сімейної системи: Визначте основні проблеми сімейної системи у конкретному випадку.
2. Вибір методів психотерапії: Запропонуйте техніки роботи з сім'єю для покращення взаєморозуміння.
3. Використання дитячих психотерапевтичних методів: Опишіть застосування ігротерапії або казкотерапії для роботи з дітьми.

ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ / РЕФЕРАТИВ:

1. Основи системної сімейної психотерапії.
2. Вплив сімейних міфів на функціонування родини.
3. Методи дитячої психотерапії: порівняльний аналіз.
4. Використання казкотерапії та ігротерапії у роботі з дітьми.

ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ:

8. Що таке системна сімейна психотерапія та які її основні принципи?
9. Які властивості сімейної системи впливають на її функціонування?
10. Які техніки застосовуються у роботі із сім'ями?
11. Які особливості дитячої психотерапії?
12. Як використовуються творчі методи у роботі з дітьми?

Тестування:

1. Що є основною метою системної сімейної психотерапії?
 - A) Корекція поведінки окремого члена сім'ї
 - B) Аналіз та оптимізація сімейних взаємодій
 - C) Використання медикаментозного лікування
 - D) Виключно індивідуальна робота з клієнтом
2. Що таке сімейний міф?
 - A) Історія, що має фактичне підтвердження
 - B) Колективні уявлення родини про себе
 - C) Виключно негативне явище
 - D) Конфлікт між поколіннями
3. Який із методів використовується у дитячій психотерапії?
 - A) Гіпноз
 - B) Ігротерапія
 - C) Психодинамічний аналіз
 - D) Використання тестів IQ
4. Що таке піскова терапія?
 - A) Метод аналізу поведінки в стресових ситуаціях
 - B) Проективна методика, що використовує гру з піском
 - C) Вплив на підсвідомість за допомогою музики
 - D) Використання арт-терапії
5. Що означає позитивна конотація у сімейній терапії?
 - A) Нейтралізація проблемних ситуацій
 - B) Інтерпретація поведінки у конструктивному ключі

- С) Використання директивного підходу
- Д) Ігнорування проблемної поведінки

Рекомендована література

Основна:

1. Карпенко, Є. В. Методи сучасної психотерапії : навч. посібник. – Дрогобич : Посвіт. – 116 с. – 2015.
2. Кузікова, С. Б. Основи психокорекції : навч. посібник. – Харків : Академвидав. – 336 с. – ISBN 978-617-572-046-2. – 2021.
3. Мушкевич, М. І., Чагарна, С. Є. Основи психотерапії : навч. посіб. / М. І. Мушкевич, С. Є. Чагарна ; за ред. М. І. Мушкевич. – Вид. 3-тє. – Луцьк : Вежа-Друк. – 420 с. – 2017.
4. Прокоф'єва, О. О., Ковальова, О. В., Варіна, Г. Б. Психокорекція та основи психотерапії : підручник. 3-тє вид., допов. і перероб. – Запоріжжя : Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького. – 474 с. – 2023.
5. Перелік методів психотерапії з доведеною ефективністю : наказ Міністерства охорони здоров'я України 13.12.2023. № 2118. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0129-24#Text> (дата звернення: 15.10.2024)
6. Yalom, I. D., Leszcz, M. The Theory and Practice of Group Psychotherapy. – 6th ed. – New York : Basic Books. – 832 p. – 2020.
7. Crisp H., Gabbard G. Gabbard's Textbook of Psychotherapeutic Treatments, Second Edition / eds.Crisp H., Gabbard G. - American Psychiatric Publishing, - 830 p. - 2023.
8. APA (2006). APA Presidential Task Force on Evidence-Based Practice. Evidence-based practice in psychology. American Psychologist, May-June; 61(4):271-85.
<https://doi.org/10.1037/0003-066X.61.4.271>
9. Leong, F. T. L., Callahan, J. L., Zimmerman, J., Constantino, M. J., & Eubanks, C. F. (Eds.). (2024). *APA handbook of psychotherapy*. American Psychological Association.

Додаткова:

1. Андрушко, Я. С. Психокорекція : навч.-метод. посібник / Я. С. Андрушко. – Львів : ЛьвДУВС. – 212 с. – 2017.
2. Дем'яненко, Б. Т. Сучасні напрями інтегральної психотерапії: методичні основи, механізми психотерапії, техніки // Науковий часопис (Корекційна педагогіка та спеціальна психологія). – № 43. – С. 95–104. – 2022.
3. Тарасевич, І. Ю. Групова психотерапія та психокорекція: глосарій основних термінів та методів групової роботи (психокорекційної, психотерапевтичної). – Дніпро : ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет». – 57 с. – 2024.
4. Федотова, С. Сучасні методи психотерапії при роботі з психотравмою // Проблеми екстремальної та кризової психології. – № 2 (8). – С. 91–99. – <https://doi.org/10.52363/dcpp-2024.2.9> – 2024.
5. Ялом, І. Дар психотерапії: відкритий лист до нового покоління терапевтів та їхніх пацієнтів / Ірвін Ялом. – Львів : Видавництво Ростислава Бурлаки. – 384 с. – 2024.
6. Seligmann, M. E. P. The Effectiveness of Psychotherapy. The Consumer Reports Study // American Psychologist. – Vol. 50. – P. 965–974. – 1995.
7. Berg, H. (2020). Virtue ethics and integration in evidence-based practice in psychology. *Frontiers in Psychology*, 11, 504688. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00258>

Інформаційні ресурси:

1. Актуальні проблеми психології : наукові праці Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/dlia-avtoriv>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. American Psychologist : Journal of American Psychological Association [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apa.org/pubs/journals/amp>
4. Journal of Personality and Social Psychology : Journal of American Psychological Association [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apa.org/pubs/journals/psp/>
5. Science : American Association for the Advancement of Science (AAAS) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sciencemag.org> ScienceDirect [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sciencedirect.com>
6. Taylor & Francis Online [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.informaworld.com>
7. World Association for Positive and Transcultural Psychotherapy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.positum.org/> – (n.d.)

ТЕМА 9. ГРУПОВА ПСИХОТЕРАПІЯ

Мета: Ознайомлення з методами групової психотерапії, особливостями організації психотерапевтичних груп, факторами впливу групової терапії та груповою динамікою.

Методичні рекомендації до вивчення теми.

Метод групової психотерапії. Специфіка групової терапії. Відмінності групової психотерапії від індивідуальної. Організація групової психотерапії: форми організації психотерапевтичних груп, критерії відбору учасників групової психотерапії; груповий контракт. Чинники впливу групової психотерапії: спонукання надії; відчуття подібності проблем; інформаційний аспект; альтруїзм; навчання соціальним умінням; наслідування; інтерперсональне навчання; катарсис; екзистенційні чинник. Групова динаміка. Елементи групової динаміки. Фази розвитку групи. Специфіка роботи та вимоги до особистості групового психотерапевта Основні поняття: групова психотерапія, групова динаміка, фази розвитку групи, чинники впливу групової психотерапії. Місце групової психотерапії у сучасних клінічних настановах і міжнародних протоколах доказової психотерапії. Групова супервізія, як форма підтримки психотерапевта. Балінтовські групи.

Основні поняття:

1. Метод групової психотерапії
2. Специфіка групової терапії
3. Організація групової психотерапії
4. Форми організації психотерапевтичних груп
5. Критерії відбору учасників
6. Груповий контракт
7. Чинники впливу групової психотерапії
8. Групова динаміка
9. Елементи групової динаміки
10. Фази розвитку групи
11. Вимоги до особистості групового психотерапевта

ПЛАН:

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ. Привітання, перевірка присутніх. Повідомлення теми та мети заняття. Мотивація здобувачів щодо вивчення теми.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ВМІНЬ І НАВИЧОК

Кейс для аналізу.

Ситуація: Психолог проводить перше заняття нової психотерапевтичної групи. Учасники мають різні проблеми та рівень психологічної готовності до терапії. Завдання психолога – забезпечити ефективну динаміку групи, визначити основні чинники впливу та сприяти створенню довірчої атмосфери. Які підходи можуть бути використані для організації ефективної групової психотерапії?

Запитання для обговорення:

1. Основи групової психотерапії. У чому специфіка групової терапії? Які методи використовуються у груповій психотерапії?
2. Організація психотерапевтичних груп. Які критерії відбору учасників? Як формується груповий контракт?
3. Чинники впливу групової психотерапії. Як групова терапія сприяє особистісному розвитку? Які психологічні процеси відбуваються під впливом групової динаміки?
4. Фази розвитку групи. Які етапи проходить група під час терапії? Як змінюється поведінка учасників на кожній фазі розвитку групи?
5. Вимоги до психотерапевта. Якими навичками має володіти груповий психотерапевт? Як він може ефективно керувати груповими процесами?

6. Місце групової психотерапії у сучасних клінічних настановах і міжнародних протоколах доказової психотерапії

Практичне завдання:

1. Аналіз групової динаміки: Опишіть ключові зміни в групі на різних фазах її розвитку.
2. Оцінка чинників впливу: Визначте, які чинники групової терапії найбільше впливають на процес лікування.
3. Розробка стратегії для групової терапії: Запропонуйте методику взаємодії з групою на початковому етапі терапії.

ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ / РЕФЕРАТИВ:

1. Основи групової психотерапії: історія та сучасні підходи.
2. Чинники впливу групової психотерапії та їхня ефективність.
3. Групова динаміка та фази розвитку психотерапевтичної групи.
4. Вимоги до особистості групового психотерапевта.

ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ:

1. Що таке групова психотерапія та які її основні методи?
2. Які чинники впливають на ефективність групової терапії?
3. Як відбувається розвиток психотерапевтичної групи?
4. Які особливості має групова динаміка?
5. Які навички важливі для групового психотерапевта?

Тестування:

1. Що є основною метою групової психотерапії?
А) Створення тісних соціальних зв'язків
В) Використання групової взаємодії для психотерапевтичного процесу
С) Заміна індивідуальної терапії
D) Підвищення лідерських якостей учасників
2. Який з наведених чинників є ключовим у груповій терапії?
А) Спонування надії
В) Фокусування на індивідуальній роботі
С) Використання директивного підходу
D) Аналіз дитячих спогадів
3. Які етапи розвитку проходить психотерапевтична група?
А) Формування, конфлікт, нормування, продуктивність, завершення
В) Лише знайомство та завершення
С) Всі учасники одразу починають працювати як єдина команда
D) Група залишається стабільною протягом усього процесу
4. Що таке груповий контракт?
А) Офіційний договір між учасниками групи
В) Усна домовленість про принципи роботи групи
С) Вказівка терапевта щодо правил поведінки
D) Метод корекції поведінки в групі
5. Яка роль групового психотерапевта?
А) Пасивне спостереження
В) Активне фасилітування групового процесу
С) Жорстке керування групою
D) Усунення конфліктів будь-якою ціною

Рекомендована література

Основна:

1. Карпенко, Є. В. Методи сучасної психотерапії : навч. посібник. – Дрогобич : Посвіт. – 116 с. – 2015.
2. Кузікова, С. Б. Основи психокорекції : навч. посібник. – Харків : Академвидав. – 336 с. – ISBN 978-617-572-046-2. – 2021.
3. Мушкевич, М. І., Чагарна, С. Є. Основи психотерапії : навч. посіб. / М. І. Мушкевич, С. Є. Чагарна ; за ред. М. І. Мушкевич. – Вид. 3-тє. – Луцьк : Вежа-Друк. – 420 с. – 2017.
4. Прокоф'єва, О. О., Ковальова, О. В., Варіна, Г. Б. Психокорекція та основи психотерапії : підручник. 3-тє вид., допов. і перероб. – Запоріжжя : Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького. – 474 с. – 2023.
5. Yalom, I. D., Leszcz, M. The Theory and Practice of Group Psychotherapy. – 6th ed. – New York : Basic Books. – 832 p. – 2020.
6. Crisp H., Gabbard G. Gabbard's Textbook of Psychotherapeutic Treatments, Second Edition / eds.Crisp H., Gabbard G. - American Psychiatric Publishing, - 830 p. - 2023.
7. APA (2006). APA Presidential Task Force on Evidence-Based Practice. Evidence-based practice in psychology. American Psychologist, May-June; 61(4):271-85.
<https://doi.org/10.1037/0003-066X.61.4.271>
8. Leong, F. T. L., Callahan, J. L., Zimmerman, J., Constantino, M. J., & Eubanks, C. F. (Eds.). (2024). *APA handbook of psychotherapy*. American Psychological Association.

Додаткова:

1. Андрушко, Я. С. Психокорекція : навч.-метод. посібник / Я. С. Андрушко. – Львів : ЛьвДУВС. – 212 с. – 2017.
2. Тарасевич, І. Ю. Групова психотерапія та психокорекція: глосарій основних термінів та методів групової роботи (психокорекційної, психотерапевтичної). – Дніпро : ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет». – 57 с. – 2024.
3. Ялом, І. Дар психотерапії: відкритий лист до нового покоління терапевтів та їхніх пацієнтів / Ірвін Ялом. – Львів : Видавництво Ростислава Бурлаки. – 384 с. – 2024.

Інформаційні ресурси:

1. Актуальні проблеми психології : наукові праці Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/dlia-avtoriv>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. American Psychologist : Journal of American Psychological Association [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apa.org/pubs/journals/amp>
4. Journal of Personality and Social Psychology : Journal of American Psychological Association [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apa.org/pubs/journals/psp/>
5. Science : American Association for the Advancement of Science (AAAS) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sciencemag.org> ScienceDirect [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sciencedirect.com>
6. Taylor & Francis Online [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.informaworld.com>
7. World Association for Positive and Transcultural Psychotherapy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.positum.org/> – (n.d.)

ТЕМА 10. ПОЗИТИВНА ТА ТРАНСКУЛЬТУРАЛЬНА ПСИХОТЕРАПІЯ Н. ПЕЗЕШКІАНА

Мета: Ознайомлення з основами позитивної та транскультуральної психотерапії, її ключовими концепціями, моделями конфліктів, балансом особистості та застосуванням культурних елементів у психотерапевтичному процесі.

Методичні рекомендації до вивчення теми

Методологічні принципи та цінності позитивної та транскультуральної психотерапії. Життя Н. Пезешкіана як приклад реалізації цінностей транскультурального світу. Диференціально-аналітичний аналіз як неопсихоаналітичний метод поєднаний з гуманістичним поглядом на людину. Психологія розвитку. Принципи гуманістичної, ресурс-орієнтованої і конфлікт-центрованої психотерапії і консультування. Три принципи Позитивної Психотерапії – надії, балансу та самопомочі (консультування). Позитивна концепція людини. Людські інтеракції та комунікації. Вплив культуральних цінностей на людські комунікації. Модель балансу. Реакції на конфлікт і модель вирішення конфлікту. Актуальний конфлікт, базовий конфлікт і внутрішній конфлікт. Ключовий конфлікт як регулятор моделі реагування. Позитивна інтерпретація в конфліктах. Використання і функції притч, історій, мудрості, прислів'їв і приказок в психотерапії і консультуванні. Розвиток здібностей людини. Базові здібності, вторинні і первинні актуальні здібності. Диференціальний аналіз. Теорія мікротравм, актуальні здібності і конфлікт. Три стадії взаємодії – зв'язування, диференціація, відділення. Застосування п'ятиступінчастої стратегії в психотерапії, консультуванні, самопомочі та освіті. Сфери конфліктних реакцій, механізми захисту і компенсації чотири вимірювання моделей відносин і відповідальності. Вікові аспекти актуальних здібностей. Транскультуральний підхід в психотерапії і консультуванні. Терапія ґрунтується на трьох моментах: профілактика; власне терапія; реабілітація та подальша допомога. Доказовість методу: сучасні дослідження та місце позитивної психотерапії у системі доказової практики

Основні поняття:

1. Життя Н. Пезешкіана та транскультуральний підхід
2. Диференціально-аналітичний метод
3. Принципи гуманістичної, ресурс-орієнтованої та конфлікт-центрованої психотерапії
4. Три принципи позитивної психотерапії: надія, баланс, самопомога
5. Позитивна концепція людини
6. Людські інтеракції та комунікації
7. Вплив культуральних цінностей на комунікацію
8. Модель балансу
9. Типи конфліктів та їх вирішення
10. Позитивна інтерпретація конфліктів
11. Використання притч, історій, мудрості, прислів'їв у психотерапії
12. Розвиток здібностей людини
13. Теорія мікротравм
14. П'ятиступінчаста стратегія психотерапії
15. Транскультуральний підхід у психотерапії

ПЛАН:

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ. Привітання, перевірка присутніх. Повідомлення теми та мети заняття. Мотивація здобувачів щодо вивчення теми.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ВМІНЬ І НАВИЧОК

Кейс для аналізу.

Ситуація: Клієнт звертається до психотерапевта із запитом щодо труднощів у спілкуванні та постійного почуття невдоволення власним життям. Завдання терапевта – допомогти клієнту

зрозуміти внутрішні конфлікти, використовуючи модель балансу, визначити ключові конфлікти та запропонувати методи їх вирішення за допомогою позитивної психотерапії.

Запитання для обговорення:

1. Основи позитивної психотерапії. У чому суть підходу Н. Пезешкіана? Які основні принципи позитивної психотерапії?
2. Транскультуральний підхід. Як культуральні фактори впливають на психологічний стан людини? Яку роль відіграють комунікаційні особливості в терапевтичному процесі?
3. Модель балансу. Які сфери включає модель балансу? Як визначати дисбаланс у житті людини?
4. Конфліктна модель. Які види конфліктів розрізняє позитивна психотерапія? Як відрізнити базовий конфлікт від актуального?
5. Техніки терапії. Як використовуються притчі, історії, прислів'я у терапевтичному процесі? Як працює п'ятиступінчаста стратегія у психотерапії?
6. Методологічні принципи та цінності позитивної та транскультуральної психотерапії.

Практичне завдання:

1. Аналіз життєвого балансу. Визначте, які сфери життя клієнта перебувають у дисбалансі.
2. Робота з конфліктами. Використовуючи позитивну інтерпретацію, опишіть шляхи вирішення внутрішнього конфлікту клієнта.
3. Використання культурних аспектів. Запропонуйте історію або притчу, яка допоможе клієнту зрозуміти власний психологічний стан.

ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ / РЕФЕРАТИВ:

1. Основи позитивної психотерапії та її принципи.
2. Вплив культуральних факторів на психотерапевтичний процес.
3. Використання моделі балансу у психотерапії.
4. Роль конфліктів у розвитку особистості та методи їх вирішення.

ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ:

1. Які основні принципи позитивної психотерапії?
2. Як транскультуральний підхід впливає на психотерапію?
3. Що таке модель балансу та як вона застосовується?
4. Які види конфліктів розглядає позитивна психотерапія?
5. Які техніки використовуються у роботі з клієнтами?

Тестування:

1. Що є ключовим принципом позитивної психотерапії?
А) Усунення травматичних спогадів
В) Використання ресурсів особистості
С) Фокус на несвідомих процесах
D) Поведінкова корекція
2. Які сфери включає модель балансу?
А) Тіло, діяльність, контакти, майбутнє
В) Лише тіло та робота
С) Тільки духовність
D) Виключно міжособистісні стосунки
3. Що таке транскультуральний підхід у психотерапії?
А) Використання психоаналізу для різних культур
В) Аналіз впливу культури на особистість і її розвиток
С) Соціальна адаптація у психотерапевтичному процесі

- D) Використання тільки східних філософій
4. Що означає позитивна інтерпретація?
- A) Розгляд конфлікту з конструктивної точки зору
- B) Аналіз негативного впливу проблеми
- C) Заперечення конфлікту
- D) Відмова від аналізу проблемної ситуації
5. Як застосовується п'ятиступінчаста стратегія у терапії?
- A) Включає самопізнання, самодопомогу, розвиток здібностей
- B) Використовується лише для роботи з дітьми
- C) Є формою психодинамічного аналізу
- D) Орієнтована лише на тілесні відчуття

Рекомендована література:

Основна:

1. Карпенко, Є. В. Методи сучасної психотерапії : навч. посібник. – Дрогобич : Посвіт. – 116 с. – 2015.
2. Кузікова, С. Б. Основи психокорекції : навч. посібник. – Харків : Академвидав. – 336 с. – ISBN 978-617-572-046-2. – 2021.
3. Перелік методів психотерапії з доведеною ефективністю : наказ Міністерства охорони здоров'я України 13.12.2023. № 2118. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0129-24#Text> (дата звернення: 15.10.2024)
4. Peseschkian, N. Positive Psychosomatics. – AuthorHouseUK. – 654 p. – 2016.
5. Positive Psychiatry, Psychotherapy and Psychology. Clinical Applications / eds. E. Messias, H. Peseshkian, C. Cagande. – Switzerland : Springer Nature Switzerland AG. – 2020.
6. APA (2006). APA Presidential Task Force on Evidence-Based Practice. Evidence-based practice in psychology. American Psychologist, May-June; 61(4):271-85. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.61.4.271>
7. Leong, F. T. L., Callahan, J. L., Zimmerman, J., Constantino, M. J., & Eubanks, C. F. (Eds.). (2024). *APA handbook of psychotherapy*. American Psychological Association.

Додаткова:

1. Дем'яненко, Б. Т. Сучасні напрями інтегральної психотерапії: методичні основи, механізми психотерапії, техніки // Науковий часопис (Корекційна педагогіка та спеціальна психологія). – № 43. – С. 95–104. – 2022.
2. Seligmann, M. E. P. The Effectiveness of Psychotherapy. The Consumer Reports Study // American Psychologist. – Vol. 50. – P. 965–974. – 1995.
3. Berg, H. (2020). Virtue ethics and integration in evidence-based practice in psychology. *Frontiers in Psychology*, 11, 504688. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00258>

Інформаційні ресурси:

1. Актуальні проблеми психології : наукові праці Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/dlia-avtoriv>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. American Psychologist : Journal of American Psychological Association [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apa.org/pubs/journals/amp>
4. Journal of Personality and Social Psychology : Journal of American Psychological Association [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apa.org/pubs/journals/psp/>
5. Science : American Association for the Advancement of Science (AAAS) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sciencemag.org> ScienceDirect [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sciencedirect.com>
6. World Association for Positive and Transcultural Psychotherapy [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: <https://www.positum.org/> – (n.d.)

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач бере активну участь у практичному занятті; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні практичні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей. Тестові завдання виконані в повному обсязі, всі 100% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання – повні та обґрунтовані. Здобувач вільно вирішує ситуаційні завдання, впевнено демонструє практичні навички за темою заняття та вірно інтерпретує отримані дані, висловлює власну думку з теми завдання, демонструє творче мислення.
Добре «4»	Здобувач бере участь у практичному занятті; добре володіє матеріалом; демонструє необхідні знання, але дає відповіді на запитання з деякими помилками; бере участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується основною навчально-методичною та науковою літературою; висловлює власну думку з розв'язання практичних ситуацій з теми заняття. Тестові завдання виконані в повному обсязі, не менш ніж 80% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання - загалом правильні, проте наявні деякі помилки у визначеннях. Здобувач вірно вирішує ситуаційні завдання, але допускає незначні неточності та демонструє більш стандартизовані практичні навички за темою заняття при вірній інтерпретації отриманих даних, висловлює власну думку з теми завдання, демонструє критичне мислення.
Задовільно «3»	Здобувач іноді бере участь у практичному занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на практичних заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування виконано в повному обсязі, не менш ніж 50% відповідей є правильними, відповіді на відкриті питання - не логічні, з явними суттєвими помилками у визначеннях. Здобувач не достатньо володіє матеріалом для вирішення ситуаційних завдань, невпевнено демонструє практичні навички за темою заняття та інтерпретує отримані дані з суттєвими помилками, не висловлює свою думку з теми ситуаційного завдання.
Незадовільно «2»	Здобувач не бере участь у практичному занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування не виконано. Ситуаційне завдання не виконано.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.

Основна:

1. Карпенко, Є. В. Методи сучасної психотерапії : навч. посібник. – Дрогобич : Посвіт. – 116 с. – 2015.
2. Кузікова, С. Б. Основи психокорекції : навч. посібник. – Харків : Академвидав. – 336 с. – ISBN 978-617-572-046-2. – 2021.
3. Мушкевич, М. І., Чагарна, С. Є. Основи психотерапії : навч. посіб. / М. І. Мушкевич, С. Є. Чагарна ; за ред. М. І. Мушкевич. – Вид. 3-тє. – Луцьк : Вежа-Друк. – 420 с. – 2017.
4. Прокоф'єва, О. О., Ковальова, О. В., Варіна, Г. Б. Психокорекція та основи психотерапії : підручник. 3-тє вид., допов. і перероб. – Запоріжжя : Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького. – 474 с. – 2023.
5. Вестбрук Д., Кеннерлі Г., Кірк Дж. Вступ у когнітивно-поведінкову терапію. Львів: Галицька видавнича спілка, 2021. 416 с.
6. Перелік методів психотерапії з доведеною ефективністю : наказ Міністерства охорони здоров'я України 13.12.2023. № 2118. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0129-24#Text> (дата звернення: 15.10.2024)
7. Peseschkian, N. Positive Psychosomatics. – AuthorHouseUK. – 654 p. – 2016.
8. Positive Psychiatry, Psychotherapy and Psychology. Clinical Applications / eds. E. Messias, H. Peseshkian, C. Cagande. – Switzerland : Springer Nature Switzerland AG. – 2020.
9. Yalom, I. D., Leszcz, M. The Theory and Practice of Group Psychotherapy. – 6th ed. – New York : Basic Books. – 832 p. – 2020.
10. Crisp H., Gabbard G. Gabbard's Textbook of Psychotherapeutic Treatments, Second Edition / eds. Crisp H., Gabbard G. - American Psychiatric Publishing, - 830 p. - 2023.
11. APA (2006). APA Presidential Task Force on Evidence-Based Practice. Evidence-based practice in psychology. American Psychologist, May-June; 61(4):271-85. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.61.4.271>
12. Leong, F. T. L., Callahan, J. L., Zimmerman, J., Constantino, M. J., & Eubanks, C. F. (Eds.). (2024). *APA handbook of psychotherapy*. American Psychological Association.
13. Cuijpers, P., Miguel, C., Harrer, M., Plessen, C. Y., Ciharova, M., Ebert, D., & Karyotaki, E. (2023). Cognitive behavior therapy vs. control conditions, other psychotherapies, pharmacotherapies and combined treatment for depression: a comprehensive meta-analysis including 409 trials with 52, 702 patients. *World Psychiatry*, 22(1), 105–115. <https://doi.org/10.1002/wps.21069>
14. Lilliengren, P. (2023). A comprehensive overview of randomized controlled trials of psychodynamic psychotherapies, *Psychoanalytic Psychotherapy*, 37(2), 117-140.
15. <https://doi.org/10.1080/02668734.2023.2197617>

Додаткова:

1. Андрушко, Я. С. Психокорекція : навч.-метод. посібник / Я. С. Андрушко. – Львів : ЛьвДУВС. – 212 с. – 2017.
2. Герасимова, І. В. Методи психотерапії та психокорекції заїкання // Сучасні практики навчання та розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах воєнного стану. – С. 23–25. – 2022.
3. Дем'яненко, Б. Т. Сучасні напрями інтегральної психотерапії: методичні основи, механізми психотерапії, техніки // Науковий часопис (Корекційна педагогіка та спеціальна психологія). – № 43. – С. 95–104. – 2022.
4. Джаббарова, Л. В. Сучасна когнітивно-поведінкова терапія // Соціально-гуманітарний вісник. – Вип. 34. – С. 64–65. – 2020.

5. Тарасевич, І. Ю. Групова психотерапія та психокорекція: глосарій основних термінів та методів групової роботи (психокорекційної, психотерапевтичної). – Дніпро : ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет». – 57 с. – 2024.
6. Федотова, С. Сучасні методи психотерапії при роботі з психотравмою // Проблеми екстремальної та кризової психології. – № 2 (8). – С. 91–99. – <https://doi.org/10.52363/dcpp-2024.2.9> – 2024.
7. Ялом, І. Дар психотерапії: відкритий лист до нового покоління терапевтів та їхніх пацієнтів / Ірвін Ялом. – Львів : Видавництво Ростислава Бурлаки. – 384 с. – 2024.
8. Rudestam, K. E. Experiential groups in theory and practice. – Brooks/Cole Pub Co. – 318 p. – 1982.
9. Seligmann, M. E. P. The Effectiveness of Psychotherapy. The Consumer Reports Study // American Psychologist. – Vol. 50. – P. 965–974. – 1995.
10. Berg, H. (2020). Virtue ethics and integration in evidence-based practice in psychology. *Frontiers in Psychology*, 11, 504688. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00258>
11. Leichsenring, F., Steinert, C., Rabung, S., & Ioannidis, J. P. A. (2022). The efficacy of psychotherapies and pharmacotherapies for mental disorders in adults: an umbrella review and meta-analytic evaluation of recent meta-analyses. *World Psychiatry*, 21(1), 133–145. <https://doi.org/10.1002/wps.20941>
12. Oddli, H. W., Stänicke, E., Halvorsen, M. S., & Lindstad, T. G. (2022). Causality in psychotherapy research: Towards evidential pluralism. *Psychotherapy Research*, 1–15. <https://doi.org/10.1080/10503307.2022.2161433>

Інформаційні ресурси:

1. Актуальні проблеми психології : наукові праці Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/dlia-avtoriv>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Психологічна бібліотека Київського Фонду сприяння розвитку психічної культури [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://psylib.kiev.ua/>
4. American Psychologist : Journal of American Psychological Association [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apa.org/pubs/journals/amp>
5. Journal of Personality and Social Psychology : Journal of American Psychological Association [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apa.org/pubs/journals/psp/>
6. Science : American Association for the Advancement of Science (AAAS) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sciencemag.org>
7. ScienceDirect [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sciencedirect.com>
8. Taylor & Francis Online [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.informaworld.com>
9. World Association for Positive and Transcultural Psychotherapy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.positum.org/> – (n.d.)

КРИТЕРІЇ ПОТОЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ НА ПРАКТИЧНОМУ ЗАНЯТТІ

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач бере активну участь у практичному занятті; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні практичні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей. Тестові завдання виконані в повному обсязі, всі 100% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання – повні та обґрунтовані. Здобувач вільно вирішує ситуаційні завдання, впевнено демонструє практичні навички за темою заняття та вірно інтерпретує отримані дані, висловлює власну думку з теми завдання, демонструє творче мислення.
Добре «4»	Здобувач бере участь у практичному занятті; добре володіє матеріалом; демонструє необхідні знання, але дає відповіді на запитання з деякими помилками; бере участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується основною навчально-методичною та науковою літературою; висловлює власну думку з розв'язання практичних ситуацій з теми заняття. Тестові завдання виконані в повному обсязі, не менш ніж 80% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання - загалом правильні, проте наявні деякі помилки у визначеннях. Здобувач вірно вирішує ситуаційні завдання, але допускає незначні неточності та демонструє більш стандартизовані практичні навички за темою заняття при вірній інтерпретації отриманих даних, висловлює власну думку з теми завдання, демонструє критичне мислення.
Задовільно «3»	Здобувач іноді бере участь у практичному занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на практичних заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування виконано в повному обсязі, не менш ніж 50% відповідей є правильними, відповіді на відкриті питання - не логічні, з явними суттєвими помилками у визначеннях. Здобувач не достатньо володіє матеріалом для вирішення ситуаційних завдань, невпевнено демонструє практичні навички за темою заняття та інтерпретує отримані дані з суттєвими помилками, не висловлює свою думку з теми ситуаційного завдання.
Незадовільно «2»	Здобувач не бере участь у практичному занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування не виконано. Ситуаційне завдання не виконано.